

Η Καμάρα

(Το πέτρινο γεφύρι του χωριού Φ. Μαγούλα - Καρδίτσας)

Αποφάσισα να γράψω δύο λέξεις για το πέτρινο γεφύρι στο ποτάμι Πάμισο (Μπλιούρη), που περνάει δίπλα από το χωριό μας. Την ξακουστή μας “Καμάρα”. Όχι γιατί έχω γνώσεις ιστορικού ή αρχαιολόγου, αλλά για να κινήσω το ενδιαφέρον σε συγχωριανούς μας, μικρούς και μεγάλους, όπου κι αν βρίσκονται και ο καθένας με τον τρόπο του, να ενδιαφερθεί, ώστε να διασωθεί αυτό το ωραίο αληθινό έργο τέχνης, που είναι συνδεδεμένο με όλους εμάς που γεννηθήκαμε και ζήσαμε λίγο-πολύ στο χωριό μας. Αυτό το ωραίο χωριό μας, για το οποίο πρέπει να είμαστε όλοι περήφανοι. Γιατί στ’ αλήθεια έβγαλε σπουδαίους ανθρώπους και βγάζει, και έχει και πολλές φυσικές καλλονές! Όπως η όμιορφη και καταπράσινη ράχη μις τον Αϊ-Νικόλα ψηλά με το πανύψηλο καμπαναριό του, την όμιορφη πλατεία, πλαισιωμένη γύρω : Με τον Αϊ-Δημήτρη πλάι της με το ωραίο καμπαναριό, με το μεγάλο ρολόι. Στην άκρη το επιβλητικό μαρμάρινο ηρώο και γύρω τα διάφορα καταστήματα. Τα σπίτια σύγχρονα περιποιημένα με άφθονα λουλούδια και κλιματαριές στις αυλές τους. Να μη ξεχάσω το επιβλητικό παλιό πέτρινο σχολείο, που σ’ αυτό τώρα στεγάζονται το Αστυνομικό Τμήμα, το Αγροτικό Ιατρείο και η Κοινοτική βιβλιοθήκη. Επίσης δε το έχω απ’ το χωριό σύγχρονο κτίριο, που στεγάζονται το Γυμνάσιο και το Λύκειο.

Από τα καινούρια ας πάμε στα παλιά. Την Καμάρα μας. Το θαυμαστό αρχαίο πέτρινο τούτο γεφύρι, στο ποτάμι που κυλούσε άλλοτε δίπλα από το χωριό μας και γεφυρώνει τη ζωή του χωριού μας από τα παλιά στο σήμερα, αλλά και στο μέλλον... Γιατί πιο πέρα απ’ το γεφύρι αυτό βρίσκεται το νεκροταφείο του χωριού με τους πολλούς μαρμάρινους τάφους, με τους σταυρούς ψηλά, λες και προσεύχονται στον ουρανό...

Και πότε κτίστηκε αυτό το γεφύρι, αυτή η πέτρινη καμάρα με τις δύο μεγάλες αψίδες και τη μιά μικρή στη μέση; Η Ε’ Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων, που εδρεύει στο Βόλο, ύστερα από παράκλησή μου, όταν στα 1983 υπηρετούσα στο Εφετείο Λαρίσης, με απόφασή της, χαρακτήρισε τη Καμάρα μας, ως διατηρητέο κτίσμα. Η υπηρεσία αυτή γνωρίζει πότε ακριβώς κτίστηκε το γεφύρι αυτό.

Κατά τη γνώμη μου η Καμάρα μας πρέπει να κτίστηκε κατά την εποχή που ο ξακουστός εκείνος ιεράρχης Βησσαρίων, αυτός που έκτισε το μοναστήρι του “Ντουσικό” στο Κοζιακά και που έζησε στα 1490-1540 μ.Χ. Με εράνους στην Βλαχία και αλλού συγκέντρωνε χρήματα και έφτιαχνε στη σκλαβωμένη Θεσσαλία γεφύρια, όπως την Καμάρα στη Πύλη (Πόρτα) και άλλες στ’ Άγραφα, γέφυρα στον Αχελώο, γνωστή του Κοράκου, Αιδονοχωρίου Τρικάλων κ.α. Ίσως και αργότερα.

Να σημειώσω ακόμα ότι ο Βησσαρίων υπηρέτησε ως Έξαρχος Σταγών (Μετεώρων) και Μητροπολέτης Λαρίσης. Βοηθούσε φτωχούς και προίκιζε κοπέλες να παντρευτούν. Ανακηρύχθηκε Άγιος από τον λαό και ύστερα από το Πατριαρχείο.

Είναι γεγονός ότι από τα πολύ παλιά χρόνια το Φανάρι επικοινωνούσε με τα Τρίκαλα με δρόμο που περνούσε από το χωριό μας και ασφαλώς από το μέρος της Καμάρας. Προχωρούσε προς το χωριό Μεγάλα Καλύβια. Εκεί, στο ποτάμι - Αυλάκι, υπάρχουν τα θεμέλια πέτρινης καμάρας και συνέχιζε προς το σημείον της Σαλαμιτριάς (Πιγνειού) μεταξύ Μ. Καλύβια και Στεφανοσαίου, όπου υπήρχε διάβαση στο ποτάμι. Ίσως

και γεφύρι. Από κεί στα Τρίκαλα. Παρέλειψα να πω, πως και στο άλλο ποτάμι του χωριού μιας τον “Μέγα”, που παλαιότερα είχε πολύ νερό υπήρχε στο χωριό μας, στο δρόμο Φαναρίου - Μαγούλας, γεφύρι (το Κόκκινο), που παλιά υπήρχε και κεί καμάρα, γιατί τότε μόνο καμάρες υπήρχαν.

Αφού επομένως η καμάρα μιας είναι αρχαίο διατηρητέο ινημείο, θα πρέπει και μείς να βοηθήσουμε και από τη μιά μεριά να φροντίσουμε η παραπάνω Εφορεία Ν. Μνημείων ν' αποκαταστήσει την καμάρα στη προηγούμενη κατάστασή της, αφαιρώντας από τη ράχη της το τσιμεντένιο στρώμα και να κατασκευασθούν τα πλαϊνά φύλακτρα. Επίσης να συμπληρωθούν οι αφαιρεθείσες πέτρες από τις αψίδες και τις πλάγιες πλευρές της. Από την άλλη μεριά να κατασκευασθεί στη κοίτη του ποταμού δίπλα από την καμάρα μία ράμπα ή δρόμος, για να περνούν τα αυτοκίνητα και τα γεωργικά μηχανήματα. Από την καμάρα να περνούν μόνον οι πεζοπόροι. Κάτω και γύρω από την καμάρα θα πρέπει να αφαιρεθούν τα χώματα και η άμικος μέχρι το σημείο να φαίνεται σε κάποιο βάθος και έκταση γύρω - γύρω η παλιά όψη της καμάρας. Αν ήταν αυτό το έργο στην Ευρώπη, θα το φώτιζαν στις γιορτές με προβολείς... Ημείς; Δεν το βλέπω!.. Έ! Εμείς για άλλα ενδιαφερόμαστε....

Και τώρα ας ξυπνήσουμε λίγες “αναμνήσεις” από τα παιδικά μας χρόνια, συνδεδεμένες με τη καμάρα μας.

Κατά πανάρχαια δοξασία, διαδιδομένη σε πολλούς λαούς, για να στερεώσει ένα κτίσμα έπρεπε να εντοιχιστεί στα θεμέλια του ένα ζωντανό πλάσμα. Τούτο είναι κατάλοιπο, όπως λένε οι ιστορικοί, των ανθρωποθυσιών αρχικά και στη συνέχεια των θυσιών με ζώα και πτηνά. Έτσι για να στεριώσει το γεφύρι της Άρτας, όπως λέει η παράδοση, θυσιάστηκε η γυναίκα του Πρωτομάστορα. Κατά την παράδοση έτσι στεριώσανε και τα γεφύρια του Σπερχειού (Λαμίας), της Τρίχας, το γεφύρι της Λάρισας, της Μπαρμπαριάς κ.α.

Αλλά και στα χωριά μας, όπως θα θυμούνται οι παλιότεροι, σώζονταν το έθιμο : “να σφάζεται ένα αρνί ή κόκκορας στα θεμέλια του σπιτιού”, που θα κτίζονταν ανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητες του νοικοκύρη.... Και μετά χεράς ευαγγέλια για τους μαστόρους, που περιποιούνταν καταλλήλως το σφαχτό.....

Για τη καμάρα του χωριού μας δεν μπορούσε να μην υπήρχε κάποιος θρύλος, για το πως στέριωσε, όταν θεμελιώθηκε, τα χρόνια εκείνα τα παλιά. Και πως αλλιώς; Παρά με τη θυσία ανθρώπου!...

Ο ένας θρύλος, που έσωσε στο χωριό μας η παράδοση, λέει ότι επειδή δεν μπορούσε να θεμελιωθεί η Καμάρα και μάλιστα στη μέση του ποταμού, που τότε είχε μεγάλο βάθος με ορμητικά νερά, οι μαστόροι πιάσανε έναν Αράπη, που ζούσε στη κουφάλα ενός πανύψηλου και ιπεραιωνόβιου φτελιά και τον θυσίασαν στα θεμέλια της καμάρας. Δηλαδή, τον σκότωσαν ή τον έθαψαν ζωντανό στα θεμέλια της κεντρικής αψίδας. Τους καλοκαιρινούς μήνες, που δεν είχε πολύ νερό και έτσι στέριωσε το γεφύρι. Εδώ θα πρέπει να πω πως ο φτελιάς αυτός, στον οποίο ζούσε ο Αράπης, σώζονταν μέχρι πριν λίγα χρόνια και βρίσκονταν στο Ανατροπικό μέρος του χωριού μας, στη διασταύρωση του δρόμου, που πηγάίνει προς το σπίτι του Αποστόλη Κ. Μαργαρίτη και προς το Παλαιοχώρι, με άλλον δρόμο που πάει προς την περιφέρεια. Όπως θα θυμούνται οι παλιότεροι ήταν ένα πανύψηλο με τεράστιο κορμό και πολύ μεγάλα και χοντρά κλαριά δένδρο, που στα ψηλά του σημεία υπήρχαν πάρα πολλές φωλιές πελαργών (πελεκάνων) και ερωδιών (ψαροφαγάδων). Δεν

γνωρίζω ποιός έκοψε τον φτελιά του Αράπη, όπως έκοψαν στην κατοχή τον άλλο φτελιά στ' αμπέλια, τον γνωστό Σταυρό, που γιά να τον αγκαλιάσουμε εμείς τα παιδιά του Δημοτικού, όταν πιγγαίναμε εκδρομή, μαζευόμασταν γύρω στα 10-15. Δεν θυμάμαι ακριβώς πόσοι. Σταυρό λέγανε το φτελιά, γιατί από χρόνια ήταν χαραγμένο στον κορμό του το σημείο του σταυρού, που σώζονταν, μέχρι που τον έκοψαν.

Από τότε, λένε, που θυσίασαν τον Αράπη, τούτος στοίχειωσε και τις σκοτεινές νύχτες, κυρίως του καλοκαιριού, βγαίνει επάνω στην Καμάρα και άλλοτε λέει τραγούδια όλο πόνο και καημό, γιατί το κακό που του έκαναν, κι άλλοτε όπως λένε πολλοί, τον άκουσαν να κολυμπάει στο νερό (το καλοκαίρι), κάτω από τις καμάρες!...

Η άλλη παράδοση λέει, ότι για να στεριώσει η Καμάρα ο πρωτομάστορας είδε στ' όνειρό του' τον πεθαμένο πατέρα του (παλιό μάστορα - γεφυροποιό) να του λέει, ότι έπρεπε να θυσιάσει τη γυναίκα του; που ήταν ακόμια νυφούλα, Καραγκούνα. Κι έτσι έγινε. Λπό τότε η νύφη-Καραγκούνα, στολισμένη με ντουμπλόνια χρυσά, περιδέρια με παλιά χρυσά νομίσματα και φλουριά, βγαίνει τις νύχτες επάνω στην Καμάρα, χωρίς να φαίνεται και χορεύει από τη μιά άκρη στην άλλη. Τις νύχτες με μεγάλη ησυχία και ξαστεριά, με μεγάλη προσήλωση και προσοχή μπορείς ν' ακούσεις να βροντούν τα φλουριά, τα χρυσά περιδέρια, τα ντουμπλόνια και τα μπιλιτζίκια της, καθώς χορεύει η Καραγκούνα. Λένε ακόμια ότι αν καλοπροσέξεις και καλοαφούγκραστείς θ' ακούσεις κάτω από την Καμάρα τ' αναστενάγματα του Αράπη ή της νύφης Καραγκούνας. Όμως όλα αυτά όταν τα νερά είναι καθαρά, διηλαδί, το καλοκαίρι, χωρίς δυνατό αέρα και ξαστεριά. Άλλα και το κυριώτερο πρέπει να είσαι καθαρός στην ψυχή και αναμάρτητος, όπως είναι κυρίως τα παιδιά... Με λίγη φαντασία και πολύ φόβο τα ελαφρά πλάφ-πλάφ που έκανε το νερό καθώς κτυπούσε στις βάσεις της καμάρας και τα φτερουγίσματα των νυχτερίδων κατά τις νυκτερινές ώρες, γιατί τότε βγαίναν από τις σχισμές της καμάρας οι πάρα πολλές νυκτερίδες, γίνονταν όλα τούτα τα παράξενα αναστενάγματα, γίθυροι και κλάμιατα του Αράπη, και ό,τι θέλει βάλλει ο νούς σου.

Τις νύχτες τη φαντασία μεγάλωνε το σκοτάδι και πιο πολύ το πό πέρα νεκροταφείο. Τα κουδούνια των κοπαδιών των προβάτων, που έβοσκαν μακριά, από φόβο ανακατεύονταν με τα κουδουνίσματα των φλουριών της Καραγκούνας, που λιανοτραγουδούσε πολλές φορές. Κι άντε να περάσει μικρό παιδί τη νύχτα μόνο του, από την καμάρα, για να πιγγαίνει ψωμί στον τσομπάνο, αλλά και για τον φοβιτσιάρη ακόμια άνδρα ή ονειροπαρμένη γυναίκα...

Σώζεται επίσης η παράδοση, κατά την οποία, όταν περνούσαν τον νεκρό επάνω από την Καμάρα, για το νεκροταφείο, αυτοί που μετέφεραν στους ώμους τους το νεκροκρέββατο (σεντούκι), τέσσερις άνδρες, πρόσεχαν πάρα πολύ να μη κουνούσει το κεφάλι του ο πεθαμένος, γιατί τότε θα ακολουθούσε και άλλος θάνατος συγγενή του. Καθώς δε το φέρετρο (τόλεγαν και κάσσα) περνούσε επάνω από τη καμάρα οι γυναίκες ~ συγγενείς του νεκρού έρριχναν στο νερό του ποταμιού (τότε είχε πάντοτε νερό κάτω από την Καμάρα) ένα από τα προσωπικά πράγματα του νεκρού. Για ποιό λόγο το έκαναν αυτό; Άλλοι λένε, για να πάρει το ποτάμι τις αμαρτίες του νεκρού, κι άλλοι λένε για να μη ξαναρθεί θάνατος στο σπιτικό του.

Αυτά τα λίγα ή πολλά, για την καμάρα μιας. Αυτό το ωραίο πέτρινο γεφύρι, που στέκει εκεί ατράνταχτο χρόνια και χρόνια τώρα, τόσο στα ορμητικά και άγρια νερά του Μπλιούρη, όταν πλημμύριζε και φουσκώνοντας μούγκριζαν, που δεν μπορούσαν να το γκρεμίσουν, γι' αυτό και αναγκαζόνταν να

περνάνε τα νερά του από τα πλαϊνά του, όσο και στην αδιαφορία, να μην πω αχαριστία των συγχωριανών μας, που από τη μιά μεριά εγκληματικά έβγαζαν πέτρες από τα πλαϊνά φύλακτρα και από την άλλη δεν διατήρησαν την αρχική όμορφη πέτρινη μορφή της, ρίχνοντας στη ράχη της τσιμέντο. Ενώ θα μπορούσαν να φτιάξουν μια “ράμπα” δίπλα από την καμάρα στην κοίτη του ποταμού, για να περνούν τα αυτοκίνητά τους και τα γεωγρικά τους μηχανήματα.

Αλλά ποτέ δεν είναι αργά. Ή μάλλον επείγει να γίνει αυτή η παράκαμψη, πριν ακόμη πάθει ζημιά η καμάρα μας, από τα βαριά οχήματα. Το καμάρι του χωριού μας, η καμάρα μας, που δείχνει τον πολιτισμό της εποχής της.

Για τις πλημμύρες και τα δυό μεγάλα ποτάμια του χωριού μας τον Μπλιούρη και τον Μέγα... μιά άλλη φορά.

Υ.Γ. Δεν γνωρίζω αν άκουσαν τη συμβουλή μου για “ράμπα”, αλλά τώρα έγινε αυτή η παράκαμψη και μόνο πεζοί περνούν πάνω από την Καμάρα.